

AMALIE BAKKÆR MUNK ANDERSEN
TANJA KRONBORG HANSEN
NANNA THORSTEINSSON SCHNEIDERMANN

8 RÅD TIL KULTUR- OG SUNDHEDSPROJEKTER: BASERET PÅ ERFARINGER FRA MUSIKALSKE BESØGSVENNER

K:
Statens
Kunstfond


ROSA

midt
regionmidtjylland

VEGA


AARHUS UNIVERSITET

Amalie Bakkær Munk Andersen, Tanja Kronborg Hansen
& Nanna Thorsteinsson Schneidermann

8 råd til kultur- og sundhedsprojekter:

Baseret på erfaringer fra
Musikalske Besøgsvenner

Forskningsprogrammet for Antropologi
Aarhus Universitet

Titel:

8 råd til kultur- og sundhedsprojekter: baseret på erfaringer fra Musikalske Besøgsvenner

RPA Report Series #2

Udgivet af Forskningsprogrammet for Antropologi, Aarhus Universitet 2023

Forfattere:

Amalie Bakkær Munk Andersen

Tanja Kronborg Hansen

Nanna Thorsteinsson Schneidermann

© Forfatterne 2023

Forsidefoto: Tanja Kronborg Hansen

Layout: Knud Holt Nielsen

Kontakt: Nanna Schneidermann nanna.s@cas.au.dk

ISBN:

Elektronisk 978-87-7684-463-9

Trykt 978-87-7684-462-2

DOI: [10.7146/aul.497](https://doi.org/10.7146/aul.497)

Indhold

FORORD	5
INTRODUKTION	6
FORSKNINGSENHEDENS 8 RÅD	7
DATAGRUNDLAG OG METODE	8
DELTAGERNE.....	8
#1 KLÆD DELTAGERNE PÅ TIL OPLEVELSEN	10
BALANCEN MELLEM ET OVERSKUELIGT OG UDFORDRENDE TILBUD	10
AT SKABE TRYGHED OMKRING DET NYE OG UKENDTE	11
ET STØTTENDE SELSKAB.....	11
ANBEFALINGER	12
#2 TAG MEDANSVAR FOR KUNSTNERNES PROFESSIONALISERING I KULTUR- OG SUNDHEDSFELTET ...13	
AT NAVIGERE I DET UAFKLAREDE RUM	13
KUNSTNERNES RELATIONELLE KOMPETENCER	13
ET SPØRGSMÅL OM ETIK.....	14
ANBEFALINGER	15
#3 MATCH PROJEKTDESIGN MED DEN RETTE MÅLGRUPPE	16
REKRUTTERING IGENNEM 'LOKALE EKSPERTER'	16
FORHANDLING AF MÅLGRUPPEN	17
ANBEFALINGER	18
#4 SKAB VIDEN OG DOKUMENTATION SOM EN DEL AF PROJEKTDESIGNET	19
NÅR DATA IKKE KAN SÆTTES PÅ FORMEL	19
ALLE HAR VIGTIG VIDEN	20
ANBEFALINGER	21
#5 GENTÆNK 'DEN GODE OPLEVELSE'	22
KUNSTENS BREDSPEKTRERE FØLELSSESREGISTER	22
ANBEFALINGER	23
#6 SKAB SAMMENHÆNGENDE PROJEKTKOORDINERING OG PRIORITÉR RELATIONSARBEJDE	24
KOORDINERING AF RELEVANTE SAMARBEJDSPARTNERE.....	24
KONCERTBOOKING OG RELATIONSARBEJDE.....	24
ANBEFALINGER	26

#7 GØR OP MED SILOTÆNKNING I SEKTORER	27
TVÆRFAGLIGE MÅLRETTEDE INDSATSER	28
ANBEFALINGER	28
#8 INVESTÉR LANGVARIGT I PROJEKTER AF HENSYN TIL IMPACT OG BÆREDYGTIGHED	29
BALANCE MELLEM DRIFT OG UDVIKLING	29
ÅBNER FOR ANDRE INITIATIVER	31
ANBEFALINGER	31
LITTERATURLISTE	32

Forord

Musikalske Besøgsvenner skal ses som en form for eksperiment i feltet mellem kultur og sundhed, hvor spørgsmål omkring deltagelse, evaluering, dokumentation, offentlig administration af ressourcer, interessekonflikter og lignende områder med relevans for øvrige kultur- og sundhedsprojekter, er i højsædet. Rapporten her er tænkt som vidensdeling henvendt til det praksisfelt der i disse år vokser frem imellem kultur- og sundhedssektorerne.

I kraft af at være et længerevarende pilotprojekt på en 3-årig periode har vi i projektet gjort os vigtige erfaringer som er relevante for andre kultur- og sundhedsprojekter, som får midlertidig projektstøtte til at udvikle et nyt initiativ. Derudover retter rapporten sig imod organisationer som bliver værter for kultur- og sundhedsprojekter med viden om de særlige muligheder og udfordringer der ligger i feltet, samt til organisationer og fonde som giver støtte til udviklingen af nye kultur- og sundhedsprojekter. Vores råd er baseret på ét enkelt projekt, men også på 3 års erfaringer i et felt i rivende udvikling. Håbet er, at vores erfaringer kan anvendes til at skabe endnu bedre resultater og projekter i fremtiden.

Musikalske Besøgsvenner er gennemført i Danmark i 38 kommuner og er støttet af midler fra Region Midts Kulturudviklingspulje, Statens Kunstfond, VEGA, Paletten, Platform K, Spillested Thy, Godset i Kolding, Det Musikalske Hus i Frederikshavn, Musikhuset i Bornholm, Train, Tønder Kommune, Koda Kultur, KoSA og Kirsten og Gunnar Fonden. Andre partnere i projektet har været Ældre Sagen, Røde Kors, Elderlearn, Besøg på Modersmål, Husrum, Sind, Ude-Bo, Ventilen, Opgang 2, Danske Seniorer, Gladsaxe Kommune, Århus Kommune, Kolding Kommune, ROSA og Aarhus Universitet.

Særligt tak til alle dem som har deltaget i forskningsprojektet. Besøgsvennepar som har åbnet deres hjem for os og tilladt os at være med til koncerter, kunstnere der har deltaget i interviews og taget os med på tour samt projektmedarbejdere, partnerorganisationer og netværksmedlemmer som har bidraget med værdifuld viden og indsigter.

Introduktion

Musikalske Besøgsvenner blev organiseret som et eksperiment i metodeudvikling indenfor det voksende felt mellem kultur og sundhed. Projektet matcher professionelle musikere med deltagere i besøgsvennetjenester til et musikalsk møde i hjemmet, hvor musikeren spiller sin egen musik. Formålet er at udvikle et nyt, intimt koncertformat, der gør en del af kulturlivet mere tilgængeligt for borgere, som oplever begrænset adgang til koncerter på konventionelle spillesteder. Koncerterne afholdes med udgangspunkt i dansk kulturpolitik, hvis strategiske mål fokuserer på at kultur skal være for alle (Region Midt 2020, Statens Kunstfond 2022), samt et stigende samfundsmæssigt fokus på, hvordan deltagelse i kunst og kultur kan bidrage til trivsel og sundhed. Projektet er udviklet som et samarbejde mellem ROSA og Afdeling for Antropologi på Aarhus Universitet og har siden 2020 udviklet sig til et nationalt projekt med en bred vifte af partnerskaber på tværs af kultur, sundhed og det sociale område.

Forfatterne af rapporten her er et lille team af antropologer med erfaring fra aldrings- og kultur- og sundhedsområdet, forankret på Aarhus Universitet. I det første år af Musikalske Besøgsvenner (2020-2022) undersøgte vi værdien af intimkoncerter i hjemmet for både besøgsvennepar som målgruppe og musikere som udøvere af kunsten. Dertil undersøgte vi sundheds- og trivselsfremmende potentialer af det musikalske møde¹. I den anden fase af projektet (2021-2023) har vi derudover også undersøgt, hvordan et succesfuldt eksperiment kan forankres som et bæredygtigt projekt på sigt. Vi har fokuseret på processerne, relationsarbejdet og det større maskineri der ligger i implementeringen af projektet og fulgt forsøg på at skalere projektet og forankre det lokalt mellem kommuner og spillesteder.

Denne rapport beskriver erfaringer fra Musikalske Besøgsvenner 2020-2023. Erfaringerne danner grundlag for anbefalinger til gavn for lignende kultur- og sundhedsprojekter og henvender sig både til initiativtagere, praktikere i feltet, kommuner, regioner, og fondsgivere. Rådene rummer nogle af de mest centrale elementer vi har identificeret i implementeringen og organiseringen af et specifikt projekt, men er ikke udtømmende. Vi fremlægger en række opmærksomhedspunkter og konkrete anbefalinger, som ikke er tænkt som en manual til effektiv styring af kultur- og sundhedsprojekter, men som kan bruges til inspiration.

Udviklingen og udførelsen af projektet er et videnssamarbejde mellem ROSA som musikorganisation og initiativtager til projektet og Afdeling for Antropologi på Aarhus Universitet.

¹ Resultaterne er bl.a. sammenfattet i denne rapport: <https://ebooks.au.dk/aul/catalog/view/461/313/1891-2> (Andersen, Hede & Schneidermann 2022)

Rapporten præsenterer 8 overordnede råd og deres baggrund i konkrete cases med dertilhørende uddybende anbefalinger i hvert afsnit.

Forskningsenhedens 8 råd

Forskningsenhedens råd tager udgangspunkt i de indsigter vi har indsamlet fra projektdeltagernes, herunder målgruppens, kunstneres, initiativtageren ROSAs samt projektpartneres, oplevelser og erfaringer med Musikalske Besøgsvenner. Indsigterne er indsamlet igennem interviews, deltagerobservation og visuelle samskabende metoder. Herunder er de 8 råd præsenteret i en opsummeret form hvis baggrund udfoldes enkeltvis igennem rapporten med et sæt uddybende konkrete anbefalinger til hvert råd.

#1 Klæd deltagerne på til oplevelsen

#2 Tag medansvar for kunstneres professionalisering i kultur- og sundhedsfeltet

#3 Match projektdesign med den rette målgruppe

#4 Skab viden og dokumentation som en del af projektdesignet

#5 Gentænk 'den gode oplevelse'

#6 Skab sammenhængende koordinering og prioritér relationsarbejde

#7 Gør op med silotænkning i sektorer

#8 Investér i langvarige projekter af hensyn til impact og bæredygtighed

Datagrundlag og metode

Vores tilgang til at skabe dokumentation og forskning er, at alle aktører i projektet, fra besøgsvenner til projektmedarbejdere i partnerkommuner har vigtig viden at bidrage med. Derfor er rapporten baseret på projektdeltagernes oplevelser og erfaringer med Musikalske Besøgsvenner med udgangspunkt i antropologiske metoder. Vi har udført 61 kvalitative interviews med publikum, musikere, projektmedarbejdere i Musikalske Besøgsvenner, konsulenter i besøgstjenester, spillestedsledere samt kommunale medarbejdere. Vi har deltaget i 20 koncertbesøg og undersøgt deres værdi igennem interviews, visuelle og samskabende metoder. Desuden har vi deltaget i netværksmøder for Kulturinitiativers Sundhedsfremme, Kulturmødet på Mors samt radioudsendelser, hvor vi har noteret centrale debatter og temaer for kultur- og sundhedsfeltets udvikling. Feltarbejdet er gennemført i 8 måneder i perioden april 2021-marts 2022 og 8 måneder i perioden november 2022-juni 2023. Rapporten indeholder en række cases fra koncertbesøgene og citater fra interviews med ovennævnte deltagere. Alle udsagn er anonymiseret og navnene er fiktive medmindre andet samtykke er givet. Her beskriver vi nogle af de grupper, hvis stemmer formidles i rapporten.

Deltagerne

Målgruppen

Målgruppen for de musikalske koncertbesøg er personer, der har ringe adgang til kunst- og kulturoplevelser kulturoplevelser og desuden er i risiko for at opleve ensomhed. Som udgangspunkt retter projektet sig mod besøgsvennepar som er en del af en besøgstjeneste. Besøgsvennepar består af en person, (en besøgsværten), der ønsker besøg og en frivillig, en (besøgsvennen), der ønsker at besøge en anden. Feltarbejdet er udført med 21 besøgsvennepar. De fleste besøgsværter, som vi har talt med, er mellem 80-100 år, og de fleste besøgsvenner er efterlønnere og pensionister mellem 60-80 år. I enkelte tilfælde har vi også deltaget i koncerter med andre konstellationer. Fælles for alle 'værter' er at de har de haft ringe adgang til den konventionelle, danske musikscene som ikke imødekommer deres behov i forhold relation til begrænset mobilitet, smerter, ensomheds-problematikker, sansesvækkelser samt fysisk eller psykisk sygdom.

Kunstnerne

De 27 deltagende musikere i projektet udgør en mangfoldig gruppe, både hvad angår alder, køn, geografisk bopæl og uddannelsesbaggrund. Musikerne er udvalgt af ROSA ud fra en open call proces med vægt på, at musikere performer egen musik, fortrinsvis på dansk, samt musikernes sociale kompetencer. De fleste musikere har karakteriseret sig selv som

singer-song writere. Vi har fulgt kunstnere på 3 koncertdage og udført interviews med 8 kunstnere i 2021 og interviews med 9 kunstnere i 2023 om deres erfaringer med arbejdet i Musikalske Besøgsvenner.

Initiativtageren

ROSA har som kulturaktør taget initiativ til Musikalske Besøgsvenner. Projektet er vokset ud fra kulturlivet som et forsøg på at udvikle nye og innovative måder at leve op til den politiske forventning om 'kultur for alle' (Region Midt 2020, Statens Kunstfond 2022) og samtidig gribe en udviklingstendens ved at gøre musikverdenen relevant for sundhedsområdet. Et par af antropologerne i forskningsteamet har i perioder udført feltarbejde på ROSAs kontor, hvor vi har deltaget i booking samt fået indblik i og deltaget i beslutningsprocesser omkring projektet. Vi har dertil udført interviews med 4 projektmedarbejdere tilknyttet Musikalske Besøgsvenner.

Projektpartnere

Musikalske Besøgsvenner er gennemført i Danmark i 38 kommuner med bred geografisk bredde og er støttet af midler fra Region Midts Kulturudviklingspulje, Statens Kunstfond, VEGA, Paletten, Platform K, Spillested Thy, Godset i Kolding, Det Musikalske Hus i Frederikshavn, Musikhuset i Bornholm, Train, Koda Kultur, KoSA og Kirsten og Gunnar Fonden. Derudover har det bygget på samarbejder med Ældre Sagen, Røde Kors, Elderlearn, Besøg på Modersmål, Husrum, Ude-Bo, Sind, Opgang 2, Ventilen og Danske Seniorer. Af partnere i projektet har vi interviewet 2 konsulenter i besøgstjenester, 2 aktivitetsledere, som vi også har haft kontakt til som en del af bookingprocessen, samt 2 ansatte i kommuner som har været i kontakt med projektet. Dertil har vi interviewet 2 spillestedsledere med interesse i projektet.

#1 Klæd deltagerne på til oplevelsen

Kultur- og sundhedsprojekter afføder alternative formater, der ikke ligner kendte tilgange indenfor kultur- eller sundhedsfeltet. Pointen er netop, at projekterne inspirerer til nye måder at tilgå sundhedsproblematikker på. I kraft af det nye og uprøvede kan tilbuddene medføre bekymring og usikkerhed for samarbejdspartnere og deltagere. En del af processen mod implementeringen af Musikalske Besøgsvenner har bestået i at gøre det håndgribeligt for samarbejdspartnere og deltagere, herunder formulere hvad projektet gik ud på og hvad deltagerne kunne forvente. Dertil har projektets erfaringer vist at kontakten igennem besøgsvennen har været tillidsvækkende for besøgsværter til at få modet til at takke ja til tilbuddet. Medieomtale og visuelt produceret materiale fra koncerterne har ligeledes skabt øget tryk omkring formatet.

Balancen mellem et overskueligt og udfordrende tilbud

Umiddelbart kunne Musikalske Besøgsvenner fremstå som et simpelt og ligetil koncept: en professionel kunstner spiller sin egen musik hjemme hos en borger, der ikke har adgang til kunst- og kulturliv, i selskab med sin besøgsven. Imidlertid bestod en væsentlig opgave for koordinatorene af koncerterne i gentagne gange at forklare samarbejdspartnere og deltagere, hvad projektet gik ud på. Projektet mødte stor velvilje hos de besøgstjenester, der forsøgte at nå en gruppe af borgere, som let bliver overset, mens andre var skeptiske omkring det var i deltageres interesse at få besøg af en kunstner i deres private stue. Blandt besøgsværterne findes psykisk sårbare eller ældre mennesker med angst for at "lukke nogle ind i deres sociale boble" ikke mindst i tiden efter gentagne perioder med nedlukningerne på grund af COVID-19 pandemien. Ville de overhovedet få glæde af at have en fremmed musiker i deres hjem, selv hvis de tilbød en koncert?

For nogle besøgsværter blev det at tage imod en musiker i deres hjem ikke oplevet som vanskeligere end at tage imod ugentlige besøg fra deres besøgsven. Det havde netop været ROSAs intention at designe formatet på en måde, der gjorde det trygt og overskueligt og hvor musikeren agerede som 'en tredje besøgsven'. For andre var det en udfordrende og grænseoverskridende handling at invitere en fremmed indenfor. Af denne årsag afviste relevante borgere at deltage i koncerterne. Andre var skeptiske i begyndelsen, men fik gradvist mod til at takke ja til tilbuddet. Der lå på den måde et stort arbejde i at afdække målgruppen som borgere med varierende ressourcer. Besøgsværterne kan have svært ved at overskue besøget og føler ikke, at de har energi til det. Enten fordi de er påvirket af kulturelle koder forbundet med hvordan ens hjem bør se ud, når man tager imod gæster, eller fordi mødet med en fremmed kan være overvældende for personer der ikke er vant til at bevæge sig udenfor hjemmets kendte rammer og blive konfronteret med nye stimuli.

”Det er altid spændende at se, hvad det er for personer, der kommer i ens hjem. Hvordan de opfører sig [...] man har jo mange gange hørt, at man ikke skal lukke vildt fremmede ind i ens hjem”
(Marianne, besøgsven)

”Det er jo nyt, og ingen af borgerne havde prøvet det, så de havde jo mange spørgsmål, og det var noget udfordrende for nogle af borgerne at få en ind i deres hjem. Det er ikke alle der er vant til det. Og én sagde til mig, ’så skal jeg rydde op’. Det er så ikke derfor de kommer. Det er for at give dig en oplevelse. ’jamen jeg kan ikke lukke nogen indenfor sådan som det ser ud nu’. Så der var en proces i at komme dertil, at det skulle være trygt” (Anne-Sofie, socialrådgiver og faglig konsulent i en middelstor kommune)

At skabe tryghed omkring det nye og ukendte

ROSA fulgte anbefalingerne fra besøgstjenesterne om, at kontakten til besøgsværterne foregik igennem besøgsvennerne, da besøgsværterne kunne opfatte det som grænseoverskridende at modtage et opkald direkte fra organisationen. Oplevelsen hos ROSA har været, at kontakten igennem besøgsvennen forekom at være umiddelbart tillidsvækkende for værterne. Efterhånden som projektet blev kendt igennem øget medieomtale kunne projektmedarbejderne desuden henvise til disse samt projektets producerede film² (Hede 2022, Hede & Andersen 2022a, Hede og Andersen 2022b) for at skabe tryghed med formatet. Ordet ’koncert’ kan skabe andre billeder end det relativt rolige format Musikalske Besøgsvenner er, og kan fx skabe forestillinger om ankomsten af et helt band og en masse elektronisk udstyr. Det visuelle billede af en smilende og imødekommende person der sidder i en stue med en guitar og spiller overfor to andre med kaffe og kage på bordet, gjorde det nye format mere håndgribeligt for besøgsparrene.

Et støttende selskab

Koncertbesøget foregår i selskab med en besøgsven. Konceptdesignet gør det muligt for deltagerne at dele oplevelsen med en anden og kan have en relationsopbyggende effekt, som beskrevet i en tidligere udgivet rapport (Andersen, Hede & Schneidermann 2022). Som en fælles oplevelse kan de sammen forberede hjemmet til koncertbesøget – lave kaffe og kage, gøre rent og dække bord. At besøgsværten har en anden at støtte sig til, gør det nemmere at

² Eksempler på filmene kan findes her:

https://www.youtube.com/watch?v=xTk_HPIOm4c

<https://www.youtube.com/watch?v=ceyFQOruS0T8>

<https://www.youtube.com/watch?v=1G5iGD5dLw0>

håndtere besøget, men formatets succes bygger samtidig på, at det er en fælles oplevelse for begge parter snarere end en koncert for besøgsværten med ledsagelse af en støtteperson. Sådanne nuancer er vigtige at fortælle i omtalen af et projekts formål. For besøgsvennepar kan det fx være med til at udviske eksisterende hierarkier mellem giver og modtager eller en aktiv og sårbar ælder.

Anbefalinger

1. Afsæt passende tid til at forventningsafstemme med deltagerne. Det er en måde at klæde dem på til at modtage den anderledes kunstneriske oplevelse som vil gøre deltagerne mere tilgængelige for de inputs som kunstneren bringer ind i rummet.
2. Start med at dokumentere initiativet med billeder og film, fx i en pilot-version. Dokumentation og særligt visuelt materiale i billeder og film giver mulige partnere og deltagere klarhed og tryghed om hvad deltagelsen indebærer.
3. Ræk ud til deltagere gennem mennesker de kender – fx en støtteperson, sagsbehandler, præst eller lign. Det giver tryghed og stærkere tilknytning til projektet.
4. Trygge rammer til at deltage i en ny type tilbud eller projekt består både af fysiske og sociale aspekter. Giv deltagere mulighed for at have en støtteperson eller pårørende med, da det giver mere sårbare borgere bedre mulighed for deltagelse.

#2 Tag medansvar for kunstneres professionalisering i kultur- og sundhedsfeltet

I kultur- og sundhedsprojekter er det professionelle rum som kunstnere træder ind i et andet end konventionelle kulturtilbud, fx på spillesteder. Derfor er det ikke kun deltagerne, der skal klædes ordentligt på til den anderledes kunstneriske oplevelse, men også kunstnerne, der faciliterer det. Ikke desto mindre er kompetenceløft af kunstnere, der arbejder i sundhedssektoren, overordnet set overladt til organisationer, der driver midlertidige kultur-sundhedsprogrammer. Derfor er det nødvendigt at allokere ressourcer til den form for træning, når programmerne planlægges.

At navigere i det uafklarede rum

I den spæde start af Musikalske Besøgsvener udpegede ROSA de deltagende kunstnere. Da projektet endnu ikke havde afviklet sin første koncert, vidste hverken musikere eller ROSA, hvad de kunne forvente. Rammerne var endnu under udvikling. I andet år kunne ROSA i stedet organisere en "open-call" ansættelsesproces, hvor ROSA, baseret på tidligere erfaringer, kunne udvælge og briefe musikerne. Forberedelsen af musikerne ændrede sig på baggrund af musikernes feedback fra første år, der påpegede det uafklarede rum, musikerne træder ind, bl.a. i forhold til, hvem der skal agere vært for besøget? Selv med en grundig briefing inden koncerten, har følgeforskningen vist, at der stadig er uafklarede rum for, hvordan musikerne skal håndtere dilemmaer under koncertbesøgene. Derfor har ROSA indgået et samarbejde med Dansk Musiker Forbund om at udvikle en model for kompetenceløft for rytmiske musikere, der arbejder med kultur og sundhed.

Kunstneres relationelle kompetencer

Deltagende kunstnere beskriver, at opgaven er mere energikrævende på det personlige plan end på det performative og kræver andre kunstneriske kompetencer, udover kvaliteten af deres musik. Det kræver en lydhørhed for publikum og en åbenhed for de følelsesmæssige reaktioner som musikken kan fremkalde hos deltagerne. Til netværksmøder om kultur-sundhedsprojekter blev der spurgt ind til kunstneres evne til at håndtere de følelser som kunsten vækker hos deltagerne i de forskellige projekter. Musikalske Besøgsveners succes ligger i at være en hybrid mellem en koncert og et besøg, og her har det været afgørende at afgrænse koncertbesøget fra andre former for samvær, fx terapi eller hjemmehjælp. Selvom kunstneren ikke har en sundhedsfaglig baggrund, har vedkommende en grundlæggende forståelse for, hvordan musikken virker og er bevidst om, at den kan trykke på nogle

følelsesmæssige knapper. Det er afgørende, at kunstnere ikke påtager sig en terapeutisk rolle. Uklarheder eller stærke følelsesmæssige reaktioner kan påvirke kunstnere efterfølgende.

Musikeren Catrine, fortalte under et interview om en koncert, hvor hun besøgte en mand med ALS i selskab af et vennepar, mandens kone og 2-årige datter. Catrine påpegede, at hendes sange kan vække stærke følelser hos publikum. *"En handler om at blive genforenet med sin far i himlen. Og den spillede jeg. Konen brød helt sammen. Jeg spurgte imens om det var okay. Det var okay, og de fik snakket om hvorfor mor blev ked af det."* Catrine beskriver også oplevelsen af at blive konfronteret med publikums reaktioner og de følelser som musikeren kalder frem, og hvordan hun håndterer sin egen reaktion. *"Det der med at være i andres smerte og være i deres glæde [...] Jeg ringede til min mor, da jeg skulle hjem og lige skulle evaluere på det her. Der er noget med at se en masse menneskeskæbner og være i noget der er vanskeligt uden at gå udenom det"*.

Et spørgsmål om etik

Når kunstnere træder ind i kultur- og sundhedsfeltet, træder de også ind i en større social ramme for deres arbejde, der også kan inkludere problematikker vedrørende trivsel, sårbarhed og social retfærdighed. Her er det afgørende, at både kunstnere, institutioner og organisationer har den nødvendige viden til at navigere i de rammer. Det centrale omdrejningspunkt her er etik. Et tema der gentagne gange er blevet diskuteret til de netværksmøder for kultur- og sundhedsfeltet, som vi har deltaget i. De etiske spørgsmål som kunstnerne stiller sig i en mere almen koncertsituation, er ikke de samme som de vil møde i sundhedssektoren, og heller ikke i Musikalske Besøgsvenner.

Kunstneren er den eneste professionelle i rummet i Musikalske Besøgsvenner. Kunstnerne er bevidste om, at der følger et ansvar med at træde ind i en fremmed persons hjem og bruger deres musikalske og menneskelige kompetencer til at skabe et rum for et kunstnerisk møde med plads til både sårbarhed og glæde. I løbet af projektets første år har kunstnerne professionelle grænser været udfordrede, og der har været usikkerhed om kunstnerens rolle i koncertbesøget. Deltagende kunstnere i Musikalske Besøgsvenner har takket ja til støttende briefinger og debriefinger i forbindelse med koncerterne, og har vist stor interesse for at lære mere om praktiske og etiske aspekter af at arbejde i socialt og sundheds-orienterede kulturtilbud. Aktører som udvikler nye projekter skal tage ansvar for det voksende arbejdsmarked i feltet mellem kultur- og sundhedssektoren. Kompetenceudvikling med fundament i kvalificeret faglig viden kan sikre, at kunstnerne er klædt på til at begå sig i nye professionelle rum samt til at træffe kontekstuelle etiske beslutninger. Den viden er vigtig både af hensyn

til deltagerne, men også af hensyn til de udøvende kunstnere, så de har nogle etablerede standarder at kunne læne sig op ad³.

Anbefalinger

1. Giv kunstnere et trygt rum at håndtere oplevelser og erfaringer i. Det kan være en fast supervisionsaftale, eller peer-to-peer ordning, hvor kunstnere med erfaring fra tidligere projekter står til rådighed med rådgivning og "debriefing" for nye kunstnere.
2. Skab viden og del erfaringer om kunstnernes rolle i kultur og sundhedsfeltet. Prioritér og skab viden om de tilgange som kunstnerne anvender i mødet med borgerne. Der har længe været fokus på, hvor godt kultur-sundhedsprojekter virker, snarere end hvordan de virker og de metoder der anvendes.
3. Skab professionelle tilbud om kompetenceløft til kunstnere, der får beskæftigelse i kultur- og sundhedsområdet. De har et stort potentiale til at bidrage med trivsel og sundhed i befolkningen. Det fulde udbytte når vi kun ved at klæde dem på til at navigere i de praktiske og etiske udfordringer, der findes i kultur- og sundhedsfeltet, fx gennem uddannelse, efteruddannelse eller kortere uddannelsesmoduler, der skal opkvalificere deres kompetencer til at udføre, komponere, improvisere og udvikle kultur- og sundhedsprojekter.
4. Skab netværk i form af 'communities of practice', der skal give mulighed for at erfaringsudveksle samt diskutere vilkår for arbejdsfeltet og etablere standarder for etik og praksis.

³ Baseret på erfaringer fra Musikalske Besøgsvener har ROSA vedrørende det nye projekt 'SOLO - Sammen om Liveoplevelsen' indledt et samarbejde med Dansk Musiker Forbund med formålet at skabe programmer for kompetenceudvikling for kunstnere der tager arbejde i kultur- og sundhedsfeltet.

#3 Match projektdesign med den rette målgruppe

I de indledende faser af Musikalske Besøgsvener rettede projektet sig bredt til de borgere, der ikke selv kan tilgå musiklivets vante scener og er i risiko for at opleve ensomhed. Specifikt henvendte projektet sig til besøgstjenester ud fra idéen om, at brugere af besøgstjenesterne ikke kom meget ud på egen hånd og i forvejen fik besøg af en frivillig besøgsven. Derfor var det ideelt, at de kunne få glæde af 'en tredje musikalsk besøgsven'.

Rekruttering igennem 'lokale eksperter'

For at finde frem til deltagere der passede på målgruppen har koordinatoren af projektet haft tæt kontakt med hvad vi kalder 'lokale eksperter'. Lokale eksperter har i denne sammenhæng været lokale aktivitetsledere i besøgstjenesterne eller projektarbejdere i kommunerne, der udpegede og formidlede kontakten til de borgere, som de anså som relevante deltagere i projektet. Denne proces foregik ud fra forestillingen om, at de har brugbar viden om, hvem der behøver hvad ud fra deres professionelle erfaring og personlige kontakt med de mennesker projektet vedrører. Samtidig var det en tillidsskabende måde at skabe kontakt til deltagerne som beskrevet under afsnit #1.

Ikke desto mindre er det centralt, at deltagerne selv afgør, hvorvidt projektet er relevant for dem at deltage i og dermed selv vælger, om de bør inkluderes som målgruppe eller ej. Ud fra forestillingen om det frie valg kan de borgere, der lever op til kriterierne for at deltage i projektet, selv bestemme om det er noget for dem og som de ønsker at tage del i. Ikke alle der har begrænset adgang til musikalske oplevelser har ønske om at deltage og nogle ville sandsynligvis have mere gavn af andre tilbud.

Undervejs i projektet har det indimellem været vanskeligt at finde frem til deltagere der opfyldte samtlige målgruppekriterier. Musikerne er af og til mødt frem til borgere, der ikke umiddelbart faldt indenfor målgruppen, da de forekom både fysisk og socialt aktive i deres dagligdag og deltog i det lokale foreningsliv. Screening af deltagere er tidskrævende og lokale eksperter kan have deres egen idé om, hvem der er målgruppe for koncerterne. Samtidig er borgere der oplever ensomhed en gruppe der er vanskelig at nå ud til, ifølge projektledere i besøgstjenesterne, bl.a. fordi ensomhed og sårbarhed kan være tabubelagt. På trods af disse udfordringer har ROSA i Musikalske Besøgsvener i de fleste tilfælde formået at udbrede dansk musik til borgere, der normalt ikke har adgang til de traditionelle spillesteder. Samarbejdet med besøgstjenesterne har i den forbindelse været afgørende for at mobilisere lokale eksperter, der har bidraget til at skabe en tillidsfuld kontakt til en svær tilgængelig målgruppe.

Forhandling af målgruppen

Målgruppen for projektet har ændret sig undervejs i den 3-årige periode som projektet har varet. I starten var kriteriet for deltagelse at besøgsværten skulle bo alene i sin egen bolig, ikke have adgang til konventionelle spillesteder og have en ensomhedsproblematik. Den eneste anden deltager måtte være en besøgsven. Formatet henvendte sig til alle aldre.

ROSA besluttede tidligt, at hvis besøgsvenneparret selv gav udtryk for et ønske om at invitere andre familiemedlemmer eller naboer var det også muligt, da det udgjorde en mulighed for at besøgsparret kunne dele oplevelsen med flere. I løbet af det første år oplevede musikerne nogle få gange at komme ud til meget syge borgere, der ikke kunne andet end at ligge i sengen, ikke kunne respondere på musikken eller havde glemt at besøget skulle finde sted. Deltagernes helbred tillod ikke den kvalitet af koncertbesøgene, som formatet lagde op til. Efter disse erfaringer genovervejede ROSA kriterierne for at deltage og vurderede, at borgere kunne være *for* syge eller dårlige til at være værter for det musikalske besøg. Derfor blev praksis skærpet i forhold til de besøgstjenester, som rekrutterede borgerne. Deltagerne skal være i stand til at respondere på musikken og deltage i en samtale i kraft af Musikalske Besøgsvenners hybride natur som både koncert og besøg.

Formatet henvendte sig i starten til alle aldersgrupper, men ROSA erfarede, at unge ikke har besøgsvenner og at ensomhed blandt unge i stedet forebygges på sociale væresteder, såsom Ventilen. Samtidig påpegede projektmedarbejdere der arbejder med denne målgruppe, at psykisk sårbare unge ikke ville have musikeren hjem til sig. De ældre var modsat vant til at fremmede hjemmehjælpere dagligt kom og gik. På den måde har det været nødvendigt at gentænke projektdesignet ift. dets oprindelige form ud fra de erfaringer, som projektet har gjort sig undervejs.

"Grunden til, at det kan gå skidt er, at nogle gange så taler de [besøgsvennerne] borgerne op. Det er der hvor vi tit ender med at skulle sige nej til nogen, fordi de er for demente" (Natalie, projektmedarbejder på Musikalske Besøgsvenner)

"Vi har fået mange forespørgsler i år på variationer af den der klassiske med 2 borgere og 1 musiker, og lavet nogle undtagelser. Altså lavet koncerter på væresteder. Vi har prøvet at insistere på at det skal være i det klassiske format. Det vi kalder 'bull's eye'. Fordi der er jo nogen der gør det andet i forvejen. Men der er ikke nogen der gør det vi gør. Men vi var været nødt til at rode lidt med formatet. Fordi vi har ikke kunnet få fat i de unge" (Patrick, projektmedarbejder Musikalske Besøgsvenner)

Anbefalinger

1. Drøft projektdesignet med lokale eksperter, som kan bistå med råd og vejledning. De kan bistå med screening af målgruppe og vurderingen af hvem, der egner sig til at deltage i projekterne.
2. Design fleksible projektformater, da der undervejs i implementeringen kan opstå indsigter, som kalder på en revurdering af målgruppen.
3. Respektér borgerens selvstændighed. Giv potentielle deltagere rum til selv at afgøre, om deltagelse i projektet er relevant og meningsfuldt for dem.

#4 Skab viden og dokumentation som en del af projektdesignet

Efterhånden er der overbevisende evidens om, at deltagelse i kunstneriske aktiviteter kan understøtte forebyggelses- og behandlingsstrategier, tilskynde sociale kompetencer og fremme socialt engagement (Fancourt & Finn 2019, Zbranca et al. 2022). Eller indeholde relationsopbyggende potentialer for de personer der sammen oplever en meningsfuld kunstnerisk oplevelse, som vores forskning i Musikalske Besøgsvenner har vist, (Andersen, Hede & Schneidermann 2022). Hos alle aktører, som vi har mødt, er der stor efterspørgsel efter præcis viden om effekterne af initiativer i krydsfeltet mellem kultur og sundhed. Alligevel er der ikke altid enighed om, hvad der gælder som dokumentation og vidensdeling. I Musikalske Besøgsvenner har en anseelig del af budgettet været allokeret til forskning, og det er langt fra givet for alle projekter i feltet. Hvordan kan alle projekter bidrage til at skabe mere viden og udveksling af erfaringer?

”Det er svært at få det politiske system til at bakke op omkring noget som de ikke ved hvad er, så derfor er man nødt til at teste noget af, og det er også stærkt, at der er forskning indover, så man kan vise nogle resultater og ikke bare mavefølelser”. (Bo, spillestedsleder i en stor kommune)

Når data ikke kan sættes på formel

Indenfor kultur- og sundhedsfeltet er der tale om to vidensparadigmer, der ikke er vant til at samarbejde, nemlig humaniora og sundhedsvidenskaben. Hvor sundhedsvidenskaben traditionelt har beskæftiget sig med mennesket som biologisk væsen og anskuet sundhed ud fra et biomedicinsk paradigme, forstår humaniora også mennesket som et socialt og kulturelt væsen, og undersøger sundhed i relation til adfærd, identitet, historie, dannelse og mening. Begge tilgange kan bidrage med vigtig viden. Vores opfordring er at beslutte, hvordan dokumentation indgår i kultur- og sundhedsprojekter fra starten med udgangspunkt i det specifikke projekts formål og ressourcer.

Til at starte med var Musikalske Besøgsvenner et eksperiment, med det formål at undersøge kunstens værdi for trivsel og velvære. Da det var et uprøvet format, var det ikke muligt på forhånd at fastsætte variabler, for hvilken værdi projektet fik for deltagerne. Men vi havde en idé om at kunst er noget som opleves og erfares og som skaber mening; ting der umiddelbart er svære at kvantificere. Vi måtte gå mere eksplorativt til værks. Ved systematisk brug af antropologiske tilgange til dataindsamling og deltagende metoder igennem film og

billeder, har vi skabt viden om og formidlet, hvilken betydning koncerterne får for besøgsvenneparrene, men også for kunstnerne, og, de medarbejdere, der er med til at planlægge og booke koncerterne. Dette blik for processer og menneskelige relationer skaber en type af evidens som beskriver mening og værdi og som rækker ud i større samfundsdiskussioner om sundhed, aldring og kulturpolitik.

Vores feltarbejde førte til en række overraskende resultater, og de har været med til at styrke Musikalske Besøgsvenners udvikling, samt udviklingen af "spin-off" projektet SOLO, der henvender sig til yngre borgere. At dele viden igennem videnskabelige rapporter, artikler og foredrag har styrket projektets legitimitet og synlighed både overfor partnere, fonsdgi-vere og offentligheden.

Alle har vigtig viden

Musikalske Besøgsvenner er et videnssamarbejde hvor alle deltagere betragtes som bærere af værdifuld viden. I ønsket om at skabe forandring for specifikke grupper igennem kultur-sundhedsprojekter, er det væsentligt at invitere de borgere, som tilbuddene henvender sig til, ind i udviklingsprocessen. Det er en vej til at kvalitetssikre tilbuddet og sikre at man arbejder med den rette målgruppe. Derudover er koordinatorene og 'lokale eksperter', som er frontline medarbejdere eller frivillig-koordinatore, afgørende i forhold til at sikre mulighed for gennemførelsen. Teamet omkring Musikalske Besøgsvenner har bestået af ROSAs medarbejdere og en gruppe antropologer på Aarhus Universitet. I perioder har samarbejdet været tæt sammenvævet, hvor antropologerne har haft arbejdsplads på ROSA og i perioder er arbejdet foregået mere parallelt. Som antropologisk videnspraksis har det været en balance mellem at være direkte involveret i projektets udformning og bibeholde en analytisk distance. Fordelen ved samarbejdet har også været, at indsigter fra forskningen kunne implementeres, mens projektet er i gang, som det blev beskrevet i afsnittene ovenfor. Blandt andet ledte musikernes erfaringer under interviews og feedback til en revurdering af målgruppen. Derudover har ROSA og Dansk Musiker Forbund planer om at udvikle en model for kompetenceløft for rytmiske musikere der arbejder med kultur og sundhed i relation til SOLO koncerterne.

Musikalske Besøgsvenner har afsat en stor del af budgettet til forskning og langt fra alle projekter har mulighed for at gøre det samme. Men alle projekter kan antage, at både deltagere, lokale eksperter og professionelle har vigtig viden at bidrage med, og finde måder at dokumentere den på. Det tager noget tid både i projektdesignet og i løbet af projektet, men det kan være afgørende for udviklingen og bæredygtigheden i projektet. Selv med små ressourcer kan robust og brugbar viden leveres videre både internt i projektet og til eksterne partnere. Det kan være spørgeskema for alle brugere, en opsamlende rapport fra debriefing med kunstnere, visuel dokumentation fra hverdagen i projektet eller særlige events, en blog over projektets aktiviteter, eller eventuelt et instagram feed. Det vigtige er at forstå viden og

evaluering som en del af det som skaber bedre projekter, ikke som en eftertanke eller en øvelse i at finde fejl.

Anbefalinger

1. Følgeforskning til kultur-sundhedsprojekter kan bidrage med yderligere evidens til værdien af initiativerne med henblik på en politisk strategisk prioritering af kultur og sundhed. Kvalitativ forskning kan bidrage med at forstå, hvor projekterne virker eller ikke virker og hvilken betydning deltagelsen har for borgerne.
2. Kvalitativ følgeforskning kan belyse nuancerne i forskellige deltageres oplevelser af kultur-sundhedsprojekter.
3. Afsæt tid og skab rum for 'participatory design' under udviklingen af kultur-sundhedsprojekter, hvor udviklere inddrager de personer som tilbuddene henvender sig til.

#5 Gentænk 'den gode oplevelse'

Samarbejdspartners motivation for at gå med i projektet er ønsket om at give borgerne 'en god oplevelse'. Den umiddelbare forestilling om 'den gode musikoplevelse' er måske billedet af et publikum, der bliver underholdt, klapper og jubler af glæde efter hvert nummer: at musik gør folk "glade i hatten" som en koordinator fra en besøgsvennetjeneste siger nedenfor. De konkrete erfaringer med Musikalske Besøgsvenner viser, at de intime hjemmekoncerter med professionelle kunstnere giver mulighed for at åbne døren for et kunstnerisk møde, hvor den gode oplevelse ikke blot er underholdning, men potentielt transformativ.

"Sang og musik gør folk glade i hatten" (Jonna, aktivitetsleder i en besøgsvennetjeneste)

"Det er den bedste medicin på alting. Hvis ikke jeg havde haft min musik, så havde jeg ligget i en spændetrøje et eller andet sted". (Henriette, musiker)

Ord som 'fællesskab', 'nærvær' og 'glæde' går igen i interviews med både initiativtagere, samarbejdspartnere og publikum, når de bliver spurgt ind til værdien af koncertbesøgene. Men vores forskning af oplevelsen over tid, viser, at det kunstneriske møde indeholder større potentialer end blot at gøre folk glade – som 'den gode oplevelse' indimellem forveksles med.

Oplevelsen af "at være særlig", "at blive set" og "at være en del af en fælles oplevelse" udgjorde et væsentligt udbytte af borgernes deltagelse. Taget i betragtning af at der er tale om borgere, der lever mere eller mindre isoleret i deres hjem og ofte føler sig glemt eller afsondret fra resten af samfundet, har disse aspekter af den musikalske oplevelse stor betydning. Selv når selve koncerten umiddelbart skuffer deltagerne, fx når besøgsværten ikke kan lide eller bliver oprørt over musikken, hindrer det ikke det positive potentiale i at åbne døren for en fremmed og for et kunstnerisk møde. Dertil kommer det relationsopbyggende potentiale i den fælles oplevelse af at have besøg af en professionel kunstner, der giver besøgsvennerne noget at forholde sig til sammen og snakke om i månederne efter.

Kunstens bredspektrede følelsesregister

Studier har vist hvordan musik anvendes af professionelle musikere til at styrke deres eget mentale helbred, hvorved musikken har en dobbelt rolle som professionel og personlig sundhedsressource (Saarikallio et. al 2020, Rasmussen 2020) – som også musikeren Henriette peger på i citatet ovenover. Deltagende musikere i projektet har fremhævet lignende

oplevelser og udtrykt en iver over at få mulighed for at dele den erkendelse med andre, som kan få gavn af den. For nogle musikere har musikken og den poetiske kreativitet været en måde at bearbejde svære oplevelser som ensomhed eller sorg. Koncertbesøgene udgjorde en anledning for musikere og deltagere til at samtale om svære emner, som begge parter havde personlig erfaring med. I den forbindelse blev musikken et medium for at åbne op for denne udveksling. Besøgs- og samtaleelementerne af Musikalske Besøgsvenner giver både besøgsvenneparrene og kunstnerne adgang til at dele den kunstneriske oplevelse, der udfordrer forestillingen om at 'den gode oplevelse' udelukkende handler om at gøre folk glade. Den kunstneriske oplevelse udgør for nogle et frirum eller en mulighed for selvforglemmelse i svære livssituationer, og for andre indeholder den et potentiale for at forstå og dele sin sårbarhed igennem kunsten.

Erfaringen fra 250 koncerter er, at der kan være en stor kunstnerisk værdi i mødet mellem besøgsvennepar og en professionel musiker. Jo tryggere både deltagere og kunstnere er med rammerne for mødet, jo bedre er mulighederne for en meningsfuld udveksling. Af og til er vilkårene for en gensidig udveksling for svære, og besøgsvenneparrene og kunstnerne kan gå skævt af hinanden. Værdien ligger ikke kun i underholdningen ved at en kunstner spiller musik i ens stue, men den måde kunst skaber forbindelser til følelser og til andre mennesker og tider. I koncertbesøget er der netop plads til at dele følelser, minder og fortællinger med hinanden, på en måde som ikke er muligt i konventionelle koncertformater. Det kunstneriske møde som kan opstå, kan være ledsaget af latter og begejstret gestikulation. Det kan også være en forløsning af svære følelser, og andre gange skabe følelser som er svære at håndtere i situationen. Succesen er at skabe meningsfulde kunstneriske møder med plads til alt det, der følger med.

Anbefalinger

1. Inden for kultur- og sundhedsfeltet er der et stort fokus på at bevise de positive potentialer for sundhed og trivsel i kunsten. Anerkend den store værdi der ligger i at kunsten kan støtte og rumme forbindelse til hele følelsesspektret.
2. Deltagere og kunstnere har meget forskellige forudsætninger for at åbne sig for et kunstnerisk møde. Giv plads i formaterne i kultur og sundhedsprojekter, så det bliver muligt for deltagere og kunstnere selv at forme og fortolke, hvad deltagelse og et meningsfuldt møde er for dem.

#6 Skab sammenhængende projektkoordinering og prioritér relationsarbejde

Ligesom mange andre kultur- og sundhedsinitiativer, involverer Musikalske Besøgsvener partnerskaber med aktører, der strækker sig udover grænserne for deres almindelige virke, når de træder ind i krydsfeltet mellem kultur og sundhed. En del af arbejdet med at etablere et nyt projekt er at skabe netværk, optegne grænser og ansvarsfordeling mellem samarbejdspartnerne. Rammerne omkring Musikalske Besøgsvener har krævet et opmærksomt blik på organisering, formidling og handlekraftige koordinatore til at lede projektet. Indledningsvist bestod en stor opgave i at etablere kontakt til relevante samarbejdspartnere, da der ikke var eksisterende strukturer at trække på.

Koordinering af relevante samarbejdspartnere

ROSA havde i forvejen et solidt netværk af professionelle musikere, men behøvede adgang til potentielle deltagere. Forud for implementeringen af projektet lå et stort arbejde i at etablere kontakt til projektledere i besøgstjenesterne. Afhængigt af organisationernes størrelse præsenterede projektlederne projektet for lokale aktivitetsledere, der havde den primære kontakt til borgerne, for at de kunne rekruttere relevante deltagere. Selvom deltagerne primært er rekrutteret igennem besøgstjenester, har der også været tilfælde, hvor borgere selv har henvendt sig via information om Musikalske Besøgsvener i medierne.

Samarbejdet med aktører på tværs af sektorer kræver, at koordinatorene for projektet navigerer imellem forskelligartede dynamikker, strukturer og logikker. I denne forbindelse kan der opstå konflikt mellem forskellige tilgange, fx i måden samarbejdspartnere ønsker at kontakten til borgerne skal foregå. I nogle tilfælde har kommunale medarbejdere understreget, at kontakten skulle foregå igennem dem af hensyn til borgerens sårbarhed, mens andre har ønsket at holde sig så meget uden for projektet som muligt af hensyn til begrænsede arbejdsressourcer og for at skabe sammenhæng i koordineringen. Erfaringen er, at det er mest hensigtsmæssigt med så få mellemlid som muligt, da central information risikerer at gå tabt undervejs og samtidig for at skabe en strømlinet proces med alle samarbejdspartnere.

Koncertbooking og relationsarbejde

Efter etableringen af kontakt til besøgstjenester og relevante modtagere af koncerten bestod en væsentlig opgave i at booke en passende koncertdato og tidspunkt for både musikere og publikum. Udover selve bookingen af koncertdatoen bestod opgaven også i at forberede

deltagerne og kunstnerne på begivenheden og hvad de kunne forvente, som det blev beskrevet under afsnit #1.

Forløbet er kendetegnet ved en omfattende personlig kontakt via telefonopkald, da målgruppen ofte ikke kommunikerer via digitale platforme. Samtale med bookeren er betydningsfuld for både besøgsværter og frivillige besøgsvenner som beskrevet af koordinatoren Patrick nedenfor. Selvom dette relationsarbejde var tidskrævende udgjorde det samtidig en uforudset værdi af projektet, særligt da målgruppen involverer personer, der synes at have et behov for samtale og som oplever ensomhed. Kontakten var et vigtigt element for besøgsvenneparrene i processen til at få mod til at takke ja til tilbuddet om et koncertbesøg og at invitere en fremmed indenfor. De oplevede det som mere trygt at have snakket med en kontaktperson forud for besøget. Derudover er det vigtigt, at deltagerne ved, at der er én person, der har ansvar for forløbet og som de kan kontakte ved afbud eller andre udfordringer.

For projektkoordinatoren har der på den måde været et omfattende relationsarbejde både i relation til målgruppen, men også i forhold til relevante samarbejdspartnere. At forudse og afsætte midler i projekter til at udvikle netværk og samarbejde med projektdeltagere er afgørende for projekter som Musikalske Besøgsvenner, selvom det af og til opleves som 'usynligt arbejde'.

Patrick, der er projektmedarbejder på Musikalske Besøgsvenner, fortæller om relationsarbejdet som har været helt centralt i forbindelse med bookingen af koncertbesøgene. *"Vi har også en snak med ældre mennesker som tydeligvis har behov for at snakke med nogen. Det er ikke kun koncerten der er værdifuld. Det er også hele telefonarbejdet og sådan noget op til",* fortæller han. *"Jeg tror jeg snakkede med en kvinde i tyve minutter første gang jeg snakkede med hende. Om alt muligt. Hendes liv".* Som regel kontakter han besøgsvennen, der derefter kontakter besøgsværten, sådan som han er blevet vejledt til af besøgstjenester. Telefonarbejdet er en betydningsfuld del af kontakten til deltagerne. *"Vi kan mærke hos nogle af de borgere og de frivillige vi snakker med, at de har en ensomhedsproblematik, som vi også må adressere ved at være imødekommende og ikke kun være funktionelle. Det handler ikke kun om at ringe op og spørge 'kan du på lørdag kl. 4?'. Det handler også om lige at høre noget om deres datter nu-et-eller-andet. Og nu har de været ude at rejse"* (Patrick, projektmedarbejder Musikalske Besøgsvenner)

Anbefalinger

1. Sæt tid og ressourcer af til at koordinere partnerskaber på tværs af sektorer. At skabe netværk og relationer er en værdi i sig selv for projekterne.
2. Skab et smidigt projektdesign som giver aktører på tværs af sektorer mulighed for at se sig selv skabe værdi i projektet. Vælg samarbejdspartnere hvor partnerskabet er overskueligt og forventningsafstemt for at sikre en strømlinet koordinering. I Musikalske Besøgsvenner drejer det sig konkret om samarbejdet mellem kommuner, kulturinstitutioner, spillesteder, besøgstjenester, musikere og deltagere.
3. Vær vedholdende og opfølgende som koordinator i at formidle projektets værdi i relation til samarbejdspartnere, både ift. fremtidig finansiering af projektet og rekruttering af deltagere.

#7 Gør op med silotænkning i sektorer

Kommunalmedarbejdere har under interviews med forskningsgruppen og netværksmøder for kultur- og sundhedsprojekter beskrevet, at de møder øget velvilje for integreringen af kultur i sundhedssektoren. På tværs af sektorer er der en anerkendelse af at de aktuelle sundhedsproblemstillinger kalder på nye og holistiske løsningsmodeller. Dog er der forskel på konkrete muligheder for at arbejde med kultur og sundhed fra kommune til kommune.

“Er det et sundheds- eller et kulturprojekt?” (Magnus, konsulent i kulturudvikling i en region)

“Generelt har jeg en opfattelse af, at vi gerne vil spille og samarbejde med andre, også fordi at meget ofte har vi jo brugt de kendte rum at være i når vi snakker mental og fysisk sundhed, og der findes mange andre rum som fx musikkens” (Emma, sundhedskonsulent i en lille kommune)

“Det ville klart hjælpe, hvis man fra kommunens side af allokerede nogle penge og ressourcer, så man vidste, at der ikke bare er en velvilje men også et system, og at de er klar på at tage deres del af arbejdet, og at det koster nogle penge for os som aktører at være med i dét, som skal komme et eller andet sted fra”. (Bo, spillestedsleder for et lokalt spillested i en stor kommune)

Initiativet Culture4Health har undersøgt 500 kultur- og sundhedsprojekter og beskriver hvordan der på tværs af EU er uudnyttede muligheder for at skabe bedre sundhed og velvære for borgere i overlappet mellem kultur og sundhed, og at der er brug for politiske tiltag som inkorporerer kultur som forebyggelse, understøttelse til medicinsk behandling eller til patienters livskvalitet i kronisk sygdom (Zbranca et al. 2022). Vores interviews reflekterer også efterspørgslen efter samlede politiske initiativer der bringer kultur- og sundhedssektoren sammen for at skabe bedre sundhedsresultater for alle, og særligt for udsatte borgere. I eksisterende forvaltninger og institutionelle rammer, kan det være nødvendigt at kategorisere Musikalske Besøgsvener som enten et sundheds- eller kulturprojekt for at finde støtte eller samarbejdspartnere. Som citaterne ovenfor viser, risikerer det at falde imellem to stole på trods af både viden om projektets positive potentialer og interesse for at arbejde på tværs af sektorer.

For både kunstnere og medarbejdere i deltagende kommuner er der en bevidsthed om at kulturens engagement i sundhedsfremme og forebyggelse kan styrke kulturens bredere rolle i samfundet. At redefinere silotænkning giver kunst og kultur en mulighed for at spille en afgørende rolle i at fremme retfærdige, lige og bæredygtige samfund.

Tværfaglige målrettede indsatser

Ifølge Verdenssundhedsorganisationen WHO udmærker kultur- og kunstaktiviteter sig i sundhedssektoren ved at være forbundet med lave risici, være omkostningseffektiv og ved at tilbyde integreret og holistiske behandlingsmuligheder for komplekse sundhedsudfordringer som et supplement til traditionelle sundhedstilbud. WHO tilskynder samtidig "stærke samarbejder på tværs og argumenterer for at stærkere veje mellem kultur, kunst, sundhed og social omsorg kan levere kreative løsninger, der kan hjælpe med at opnå sundhedsmålene 2020 og Verdensmålene" (WHO 2019). Dertil anbefaler de, at man identificerer mulige samarbejdsområder og sikrer uddannelse og træning af kunstnerne og andre deltagende praktikere til at udføre opgaverne (Fancourt, Scheel & Fietje 2020), som vi beskrev i afsnit #2.

Kommunalt diskuterer politikere og konsulenter, hvorvidt projekterne skal finansieres af sundhedssektoren eller kultursektoren. Ikke desto mindre er kultur- og sundhedsprojekters succes betinget af, at projekternes fundament står stærkt som netop *både* 'kultur' og 'sundhed'. Når kultur- og sundhedssektorer samarbejder om politisk udvikling skabes der mere lovende og konkrete rammer for projektlevering (Dow et al. 2023). Det kræver et opgør med silotænkningen og at man er i stand til at snakke sammen på tværs af sektorerne.

Anbefalinger

1. Anvend forskningsresultaterne der viser kultur-sundhedsfeltets positive effekter på menneskers sundhed til at skabe bedre rammevilkår for kultur- og sundhedsprojekter på tværs af sektorerne.
2. Skab tværfaglige indsatser med respekt og nysgerrighed vedrørende hinandens forskellige kompetencer og undersøg hvordan de kan supplere hinanden bedst muligt.
3. Tag kulturlivet med på råd, når der skal findes løsninger på sundhedsområdets udfordringer. Der er evidens for den gavnlige effekt af rammesatte kultur- og kunstaktiviteter, særligt i relation til mental sundhed, som udvider spektret af muligheder. Skab en pallette af forebyggelses- og behandlingstilbud, hvor kunst- og kulturaktiviteter indgår.

#8 Investér langvarigt i projekter af hensyn til impact og bæredygtighed

Musikalske Besøgsvenner startede som et eksperiment i feltet mellem kultur og sundhed med henblik på at udvikle et nyt koncertformat, der giver flere danskere adgang til kulturlivet. Både selve projektet og følgeforskningen er hovedsagligt støttet af Region Midts kulturudviklingspulje, hvor projektet modtog en stor bevilling til udvikling i 2021. I midten af 2022 modtog projektet igen en større bevilling, der tillod projektets fortsatte udvikling og implementering til slutningen af 2023. I Musikalske Besøgsvenner har det, ligesom i de fleste kulturprojekter, været nødvendigt løbende at søge medfinansiering til implementering af projektet samtidig med afviklingen af koncerterne. Projektets finansiering er derfor sammensat med støtte fra en række kulturaktører og spillesteder, herunder Statens Kunstfond, VEGA, Paletten, Platform K, Spillested Thy, Godset i Kolding, Det Musikalske Hus i Frederikshavn, Musikhuset i Bornholm, Train, Koda Kultur, KoSA og Kirsten og Gunnar Fonden. I disse år er der stor interesse for at udvikle metoder til at bruge kunsten og kulturens potentialer til at skabe velvære, fællesskaber og støtte sundhed i samfundet, og der investeres i forsøg, eksperimenter og pilotprojekter. I takt med at feltet modnes er der brug for tilsvarende strategiske investeringer i langvarige projekter for at sikre impact og bæredygtighed. Karakteren af midlertidighed og 'drypvis' finansiering skaber usikkerhed om projektets fremtid.

Balance mellem drift og udvikling

Musikalske Besøgsvenner har nydt godt af støtte fra en lang række forskellige typer af partnere, som har set potentialet i at udvikle nye koncertformater, særligt efter en periode med nedlukninger i samfundet på grund af COVID 19 pandemien. Både koncertformatet som et hybridt koncert-besøg og de partnerskaber som støtter det, tager tid at udvikle. Kortsigtet fondsstøtte har givet mulighed for at udvikle og afprøve samarbejde, arbejdsgange og selve koncerternes værdi for både besøgsvenneparrene, organisationerne og kunstnerne. Målet for Musikalske Besøgsvenner har fra starten været at skabe et bæredygtigt projekt som lever videre enten som en separat organisation eller som en del af regionale eller kommunale kultur- og sundhedstilbud. At skabe et bæredygtigt projekt som er båret af samtlige involverede partnere som fx kommuner, sundhedsorganisationer, eller spillesteder har været en udfordring i projektets første tre leveår. Det tager tid og udvikling af kompetencer at tale og skabe netværk på tværs af forskellige institutionelle logikker hos samarbejdspartnere.

Uvished om finansiering kan være en kilde til usikkerhed både hos bevillingsmodtagere og samarbejdspartnere, særligt i den fase hvor ROSA har forsøgt at udvikle projektet fra eksperiment til bæredygtigt kultur- og sundhedsprojekt. Tidsbegrænsningen kan true et flydende, robust og systematisk projektdesign – både i relation til selve projektet og eventuel

følgforskning. Efter at have bidraget med en enkeltstående bevilling, engagerer samarbejdspartnerne sig ikke nødvendigvis yderligere i projektet, hvor mulig læring imellem partnerne kan gå tabt. Det er forståeligt at samarbejdspartnere er varsomme med at binde sig til at støtte med store midler og i lange perioder i et felt der konstant skal udvikle nye forsøg og bevise "om" kunst og kultur har positive effekter på velvære og sundhed, også selvom effekterne er videnskabeligt bevist. Det kan tage tid og kendskab igennem en længere periode, for eksempel 5 eller 7 år, før projekter bliver forankrede som bæredygtige tilbud.

I løbet af projektperioden har Musikalske Besøgsvenner delt viden med, læst om og lært fra en lang række lignende projekter som udvikler nye tilbud i feltet mellem kultur og sundhed på forsøgs- eller projektbasis. I takt med at beslutningstagere begynder at se mulighederne i området opstår flere og flere puljer, varer fra få måneder til flere års varighed. Selvom formålet bidrager med udvikling af nye kulturtilbud, forekommer muligheden for at integrere udviklede metoder og nye indsigter undervejs samt videreførelsen af kultur- og sundhedsprojekter at lide under mangel på langsigtet finansiering og begrænsede driftsbevillinger.

Vi har mødt et felt som er ramt af "pilot-projektisis", hvor der findes et væld af veldokumenterede succesfulde initiativer med mulighed for skalering, men kun ganske få lykkes med at gå fra eksperiment til bæredygtig drift. På politisk niveau kan beslutningstagere bidrage til forankringen af kultur- og sundhed som et professionelt felt ved at sætte midler af til langsigtet og strategisk udvikling.

"Ofte er det nogle små [kultur- og sundheds] projekter, der kommer ind og afsluttes. Det er ikke noget, der er driftsat" (Emma, sundhedskonsulent i en mindre kommune)

"Nu risikerer man, at man prøver de her modeller af, og så er der noget der virker og noget der ikke virker. Når pengene så skal allokeres fra politisk side, kan der komme nogle nye krav, og så kan man ikke bruge pilotprojektet eller kun halvdelen af det til noget. Så hvis man havde noget mere gensidighed i opbygningen af projektet, så tror jeg at det ville være stærkere" (Bo, spillestedsleder i en stor kommune)

"Vi kommer ikke til at bruge spillestedsstøtte specifikt på noget der ikke er åbent og offentligt tilgængeligt [...] Vi skal ud at søge lokal funding, hvis det skal forankres i vores by, og derfor er det også vigtigt at vi kan verificere kvaliteten af det her, fordi det er få mennesker det rammer, men det er også nogle mennesker som ellers ikke ville være tilkøbt". (Jonas, spillestedsleder i en middelstor kommune)

Åbner for andre initiativer

På vejen mod bæredygtig forankring har Musikalske Besøgsvenner som koncertformat af født en række nye initiativer. For eksempel nævnte en kommunalmedarbejder muligheden for at bygge videre på konceptet i relation til besøgstjenesterne, hvor nogle traditionelle besøgsvenner har kunstneriske kompetencer, som de kunne integrere mere aktivt i besøgene. Derudover har der som allerede nævnt været forsøg med at lave koncerter for mindre ungegrupper. Dette har givet anledning til udviklingen af et andet format der står på skuldrene af Musikalske Besøgsvenner under navnet 'SOLO – Sammen om Liveoplevelsen' som henvender sig til sårbare unge, som også giver mulighed for videre forskning i det hybride koncertformat. Forskergruppen har også deltaget i udviklingen af nye forsøg omkring fællesang i hjemmet som "Syngende Besøgsvenner", og ROSA udvikler i samarbejde med Dansk Musiker Forbund om et projekt om kompetenceudvikling hos musikere, der arbejder med kultur- og sundhed.

Anbefalinger

1. Skab mere fleksible rammeaftaler for kulturaktørers og sundhedsinstitutioners mandat og driftsbevillinger for at øge muligheden for lokal forankring af pilotprojekter i kultursundhedsfeltet.
2. Bæredygtighed skabes ved tålmodigt samarbejde, så skab incitament for samarbejder omkring kultur og sundhed. Det tager tid og arbejde at integrere nye initiativer i eksisterende organisatoriske og politiske strukturer og dagsordener.
3. Nye initiativer som har effekt og værdi skal have tid til at forankre sig og udvikle politiske dagsordner og praksis i de organisationer som skal videreføre dem på sigt. Når nye aktører begynder at samarbejde, opstår projekter idéer og samarbejder der skaber værdi ud over selve projektet.
4. Mulighederne for at søge midler til pilotprojekter og eksperimenter har de sidste ti år udviklet det faglige felt mellem kultur og sundhed. Der er nu behov for støtte til skalering og drift. Skab flere langsigtede og strategiske satsninger med forpligtende partnerskaber mellem kultur- og sundhedssektoren.

Litteraturliste

- Andersen, A. Hede, K & Schneidermann, N. (2022). "Musikalske Besøgsvenner 2021. Fra eksperiment til hybridt koncertformat". *Research Programme Anthropology Report Series*.
- Dow, Warran, K., Letrondo, P., & Fancourt, D. (2023). The arts in public health policy: progress and opportunities. *The Lancet. Public Health*, 8(2), e155–e160.
- Fancourt, D., & Finn, S. (2019). *What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review*. World Health Organization. Regional Office for Europe.
- Fancourt D., Scheel A., & Fietje N. (2020) Arts and health: building on the evidence to create sustainable policies and practices. *Public Health Panor*; 6: 8–10.
- Hede, K. (producer). (2022). *Musikalske Besøgsvenner – med Jørgen Thorup*. Film. Aarhus: ROSA <https://www.youtube.com/watch?v=1G5iGD5dLw0>
- Hede, K. (producer) & Andersen, A. (producer). (2022a). *Musikalske Besøgsvenner – hjemme hos Ellen*. Film. Aarhus: ROSA. <https://www.youtube.com/watch?v=ceyFQruS0T8>
- Hede, K. (producer) & Andersen, A. (producer). (2022b). *Musikalske Besøgsvenner – hjemme hos Tove*. Film. Aarhus: ROSA. https://www.youtube.com/watch?v=xTk_HPIOm4c
- Kulturministeriet (2009). *Kultur for Alle – Kultur i Hele Landet*, Kulturministeriet. https://kum.dk/fileadmin/_kum/5_Publikationer/2009/Kultur_for_Aller.pdf
- Rasmussen, S. (2020). Images of loneliness in Tuareg narratives of travel, dispersion, and return. *Transcultural psychiatry*, 57(5), 649-660.
- Region Midtjylland (2020). *Region Midtjyllands Kulturpolitik*. <https://www.rm.dk/sitesets/regional-udvikling/ru/strategi/region-midtjyllands-kulturpolitik-2020-2024.pdf>
- Saarikallio, Stensaeth, K., Horwitz, E. B., Ekholm, O., & Bonde, L. O. (2020). Music as a resource for psychological health for music professionals: A Nordic survey. *Nordic journal of arts, culture and health*, 2(1), 38–50.
- Statens Kunstfond (2022). Udvalgets strategi for perioden 2022-2025. <https://www.kunst.dk/om-os/moed-udvalgene/projekt-udvalg-musik/strategi-2022-2025>
- WHO (2019). *Intersectoral action: the arts, health and well-being: sector brief on arts*. World Health Organization. Regional Office for Europe. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/346537/WHO-EURO-2019-3578-43337-60798-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Zbranca, R., Dâmaso, M., Blaga, O., Kiss, K., Dascăl, M. D., Yakobson, D., & Pop, O. (2022). *Culture For Health Report. Culture's contribution to health and well-being. A report on evidence and policy recommendations for Europe*. CultureForHealth. Culture Action Europe.

